

Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки

НАПН України

«Корекція розвитку»

Програма з корекційно-розвиткової роботи
для підготовчих, 1-4 класів спеціальних
загальноосвітніх навчальних закладів для
дітей із затримкою психічного розвитку

Автори: Сак Т.В., Прохоренко Л.І.

Загальна характеристика

Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку «Корекція розвитку» розроблена на основі Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Організація її змісту передбачає цілеспрямований вплив на розвиток когнітивної сфери учнів із затримкою психічного розвитку з метою формування пізнавальної діяльності, наочно-образного та словесно-логічного мислення, вольових дій, відповідно до вікових та психологічних особливостей молодших школярів із затримкою психічного розвитку.

Метою корекційно-розвиткових занять для учнів із затримкою психічного розвитку визначено формування пізнавальної, предметно-практичної та навчальної діяльності, мовлення, емоційно-вольової сфери.

Мета корекційно-розвиткових занять реалізується розв'язанням таких **завдань**.

1. Розвиток сенсорно-перцептивної діяльності і формування еталонних уявлень.
2. Розвиток мислинневої діяльності (аналітико-синтетичного процесу, порівняння, узагальнення, класифікації) у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком.
3. Розвиток наочно-образного та словесно логічного мислення.
4. Корекційний розвиток вольової сфери (формування уваги, здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки).
5. Формування предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів).
6. Розвиток дрібної моторики.

Відповідно до типового навчального плану корекційно-розвиткові заняття здійснюються з Підготовчого, 1- 4 класи по три години на тиждень у кожному класі. Загальний обсяг навчального часу становить 105 годин.

Протягом цього часу передбачається застосування корекційної програми, спрямованої на розвиток когнітивної та емоційно-вольової сфер школярів із затримкою психічного розвитку.

Корекційний розвиток когнітивної сфери охоплює такі напрямки по роках навчання.

Перший рік навчання

Формування знань про властивості предметів та їх розташування у просторі.

Розвиток логічного мислення. *(Розвиток уявлення: «Що відбувається в природі в різні пори року». Розуміння послідовності зображених подій (3-4 малюнки). Розуміння прихованого змісту сюжетних малюнків).*

Розвиток довільної уваги.

Розвиток дрібної моторики рук.

Другий рік навчання

Орієнтування у просторі

Знання та уміння розповідати про різні властивості навколишніх предметів.

Розвиток логічного мислення. *(Розвиток уявлення: «Що відбувається в природі в різні пори року». Розуміння послідовності зображених подій (4-5 малюнки). Розуміння прихованого змісту сюжетних малюнків).*

Розвиток довільної уваги.

Розвиток дрібної моторики рук.

Третій рік навчання.

Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання.

Розвиток логічного мислення *(на змісті матеріалів навчальних предметів другого класу).*

Розвиток довільної уваги.

Четвертий рік навчання.

Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання.

Розвиток логічного мислення *(на матеріалі навчальних предметів третього класу).*

Розвиток довільної уваги.

П'ятий рік навчання.

Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання.

Розвиток логічного мислення *(на матеріалі навчальних предметів четвертого класу).*

Розвиток довільної уваги.

Особливості організації корекційно-розвиткових занять

Організації корекційно-розвиткових занять має передувати ознайомлення педагога, психолога з психолого-педагогічними висновками ПМП консультації (обласної, районної або міської), а також шкільного ПМП консіліума навчального закладу зроблених стосовно кожної дитини, яка буде залучатися до занять. Відповідно психолого-педагогічних висновків можуть спостерігатися чотири основні групи дітей із затримкою психічного розвитку.

1. Діти, у яких мають місце порушення пов'язані з дефіцитним розвитком функції регуляції пізнавальної діяльності при первинно збереженому інтелектуальному розвитку дитини. Це, насамперед, стани дефіциту уваги з гіпер- чи гіпоактивністю, недорозвиненістю мотиваційної та емоційно-вольової сфер, розлади працездатності різного походження.

2. Діти з нерівномірними проявами пізнавальної активності і продуктивності, недостатнім інтелектуальним розвитком при порівняно збереженому рівні їх научуваності, яка може бути реалізованою в умовах спеціально організованого навчання.

Для дітей з цими порушеннями властива різка обмеженість знань та уявлень про навколишній світ, не сформованість розумових дій та операцій, яка виявляється в недоліках перцептивної діяльності, наочно-образного та словесно-логічного мислення, відставання в розвитку мовлення: дуже бідному словнику, недорозвиненому граматичному висловлюванні. В процесі виконання навчальних завдань вони терплять чималі труднощі, пов'язані з несформованістю навичок інтелектуальної роботи, недорозвиненістю мовлення, проте в межах доступного матеріалу діти здатні скористатися допомогою, дуже чутливі до позитивної стимуляції, стають уважнішими і продуктивнішими. У сприятливих умовах ці діти виявляють достатню научуваність.

3. Діти, яким властиве поєднання низького рівня інтелектуальної продуктивності і надмірно слабкої пізнавальної активності; недостатній інтелектуальний розвиток зумовлений зниженою навчуваністю. Їм властива особлива ригідність, негнучкості мислення, внаслідок чого дитина під час навчання дуже обмежено користується допомогою: підказка, пояснення не допомагають їй перейти від хибного способу дії до продуктивнішого.

В цю групу входять діти з важкими формами ЗПР церебрально-органічного генезу, у яких спостерігається первинна дефіцитарність у розвитку усіх психічних функцій: уваги, пам'яті, гнозису, праксису та ін., а також недорозвиток емоційно-вольової сфери.

Корекційно-розвиткові заняття з дітьми із ЗПР з розвитку когнітивної сфери проводяться в групі та індивідуально. В процесі психокорекційної роботи важливо враховувати індивідуально-типологічні особливості кожної дитини, а сам процес корекції має проводитися в межах діяльності, доступної для дитини (ігрова, навчальна тощо). План заняття складається на основі орієнтовного календарно-тематичного планування, яке педагог, психолог розробляє керуючись програмою корекційно-розвиткових занять «Корекція розвитку».

Мета та завдання заняття може охоплювати декілька напрямків, наприклад, - Формування знань про властивості предметів та їх розташування у просторі (Формування знань про колір); Розвиток логічного мислення (Уміння знаходити однакові ознаки предметів); Розвиток довільної уваги. Зміст заняття може охоплювати один напрямок, наприклад, - Розвиток логічного мислення; Формування уявлення: «Що відбувається в природі в різні пори року»; Спостереження за явищами природи по сезонах та розповідь про них.

Індивідуальні заняття проводяться з дітьми, які потребують виконання більшої кількості вправ із застосуванням різних мір допомоги.

Перший рік навчання

Зміст корекційно-розвиткових занять	Очікувані результати корекційного розвитку учнів
<p>Формування знань про властивості предметів та їх розташування у просторі Колір предметів Розрізнення основних і проміжних кольорів спектру та їх відтінків. Уміння добирати до зразка предмети і предметні малюнки такого самого кольору без його назви. Уміння вибрати предмет за назвою кольору. Уміння назвати основні і проміжні кольори та деякі відтінки їх (червоний, синій, жовтий, оранжевий, зелений, фіолетовий, коричневий, сірий, чорний, білий, рожевий, блакитний, темно-червоний, світло-синій, блідо-рожевий та ін.). Використання в мові предметно-образних назв відтінків основних кольорів – вишневий, буряковий, малиновий, помаранчевий, лимонний, морквяний, сріблястий, золотистий, піщаний, та ін.. Уміння відібрати однакові предмети різного кольору (олівці різних кольорів, м'ячі, по-різному розмальовані, різнокольорове листя одного дерева). Уміння групувати предмети, однакові за кольором (червоні: м'яч, сукня тощо). <i>(Вправи: Складання «Книги кольорів». Робота з кольоровими таблицями, кольоровим лото.</i> Практичні вправи у виборі предметів заданого кольору. Розфарбування олівцями, фломастерами, фарбами орнаментів, малюнків за зразком і уявою).</p> <p>Форма і величина предметів Систематизація уявлень дітей про колір, форму, величину предметів. Знаходження у навколишньому оточенні предметів певної форми, що повністю співпадають з простими геометричними фігурами (круг, трикутник,</p>	<p>Учень/учениця <i>уміє</i> визначати колір будь-якого предмета з допомогою «таблиці кольорів»; вибрати предмет за назвою кольору; називати основні і проміжні кольори та деякі відтінки їх; використовує в мові предметно-образні назви відтінків основних кольорів; відібрати однакові предмети різного кольору; групувати предмети, однакові за кольором.</p> <p>Уміє: правильно вибрати відповідну геометричну фігуру для визначення простої форми реального предмета;</p>

квадрат, куля, куб).

Уміння підбирати предмети однакові зі зразком за формою і кольором, формою і величиною, тієї ж форми, але іншого кольору і величини. Словесне позначення основних властивостей предметів. Поняття: великий-маленький, більший-менший; рівні за розміром, високий-низький, вищий-нижчий, рівні за висотою; товстий-тонкий, товстий-тонкий, рівні за товщиною; широкий-вузький, ширший-вужчий, рівні за шириною; довгий-короткий, довший-коротший, рівні за довжиною. Визначення подібності та відмінності між предметами на основі порівняння за певним зразком.

(Вправи. Обведення геометричних фігур за допомогою трафаретів.

Виготовлення аплікації з готових геометричних фігур (в смужці кольорового паперу, вклеювання у зразок відповідних за величиною і формою фігур). Складання геометричних фігур із заданої кількості паличок.

Викладання візерунків та зображень предметів за зразком та уявою з використанням геометричних фігур).

Практичні вправи з набором складових елементів геометричних фігур.

Ігри: «Чарівна торбинка», «Добери за формою», «Геометричне лото», «Геометрична мозаїка» та ін.. Аплікації предметів, що складаються з однакових і відмінних геометричних фігур (наприклад «Сніговик», «Кораблик», «Тролейбус»).

Уміння розповідати про різні властивості предметів.

Якого кольору? З чого зроблене? Для чого використовується?

(Ігри «Хто літає?»; «Істівне-неістівне»; відгадування загадок;)

Розміщення предметів у просторі

Уміння відтворити на обмеженій площині (парта, магнітна дошка, набірне полотно, аркуш паперу) розміщення одного реального предмета відносно інших за зразком і за словесною вказівкою.

словесно позначати основні властивості предметів;
визначати величину предмета за допомогою слів, що визначають його величину, висоту, довжину, ширину;
відтворити просторові відношення між предметами та відповідними словами пояснити розміщення одного предмета відносно іншого;
групувати предмети за кольором, формою, величиною;
знаходити однакові властивості предметів;
розповідати про різні властивості предметів.

Уміє: відтворити на обмеженій площині розміщення одного реального предмета

Розуміння і точне словесне визначення просторових відношень між реальними предметами: вгорі, внизу, справа в кутку, в середині, в кінці, прямо; один за одним, поміж, перед, в одному ряду, один над одним; верхній, нижній, лівий, правий (куток); середина; правий, лівий, верхній, нижній (бік). Уміння пояснювати на малюнку, візерунку, схемі розміщення предмета та його частин відносно інших.

(Вправи в розрізненні правого і лівого боку тіла людини.

Практичні вправи у знаходженні предметів за словесним описом його розташування в реальній ситуації.

Виконання завдань учителя та однокласників помістити предмети в певне місце.

Розміщення 4-5 предметів (зображень) на обмеженій площині за зразком, за словесною інструкцією, по пам'яті із смужок кольорового паперу і геометричних фігур, розміщених горизонтально, вертикально, похило, утворюючи будь-які фігури.

Аналіз візерунків, схем, аплікацій.

Контурне зображення форм за допомогою паличок, предметів аплікації з готових геометричних фігур, складання цілого малюнка з розрізаного на 4-6 частин).

Розвиток логічного мислення

Уміння знаходити однакові властивості або ознаки предметів.

(Вправи. «Чарівний мішечок»; знаходження серед декількох однакових іграшок або предметів двоє однакових).

Уміння знаходити відмінне у властивостях предметів.

(Вправи. На малюнках знаходити предмет, що відрізняється від решти. Чим відрізняється предмет?).

Уміння порівнювати предмети.

Порівнювати предмети між собою, знаходити схоже і відмінне.

відносно інших за зразком і за словесною вказівкою.

Розуміє і робить точне словесне визначення просторових відношень між реальними предметами.

Уміє: знаходити відмінне у властивостях предметів; порівнювати предмети між собою, знаходити схоже і відмінне; класифікувати предмети (знаходити спільну ознаку предметів і поєднувати їх в однорідну групу); встановлювати відношення між

(*Вправи.* Знаходження відмінностей на малюнках . Чим відрізняються дві пташки? Чим відрізняються дві чашки? тощо).

Уміння класифікувати предмети (знаходити спільну ознаку предметів і поєднувати їх в однорідну групу).

Навчання відбувається з опорою на наочне зображення.

Послідовність виконання завдань: Що намальоване? Назвати кожний предмет в ряду. Які спільні ознаки об'єднують предмети в ряду?

Назвати предмети в ряду одним словом (посуд, іграшки, квіти, фрукти, меблі, овочі).

Вербальні завдання (перераховується декілька предметів (наприклад: яблуко, груша, банан, слива....) назвати що їх об'єднує одним словом);

Ігри: «Що зайве» Чому? Назвати відмінну ознаку.

Як одним словом можна назвати решту предметів?; «Доміно»; «Я знаю (п'ять імен хлопчиків ...; дівчаток, міст, річок, одягу та ін.).

Уміння встановлювати відношення між предметами і поняттями (рід-вид)

Формувати уявлення, - поняття «рід» ширше, ніж поняття «вид». Усі представники будь-якого роду мають спільні, властиві лише йому ознаки, за цієї ознакою чи ознаками і відбувається об'єднання.

(Гра: риба – короп; птах – ворона та ін..)

(*Вправи.* Ставляться питання, що включають родові (дерева, кущі, квіти, риби, птахи тощо) і видові ознаки предметів (берези, дуби ...; шипшина, смородина,..; окунь, щука, плітка ...); питання: «Чого в лісі більше: дерев чи дубів?»; «Чого у полі більше: квітів чи ромашок?»).

Уміння розрізняти протилежні за значенням поняття: день – ніч; світло-темрява. (*Вправи.* Кислий - ...; білий- ...; хоробрий -....., сумний тощо).

Уявлення: «Що відбувається в природі в різні пори року».

Часові поняття: назва днів тижня та місяців у році, їх послідовність.

Спостереження за явищами природи у різні пори року та розповідь про них.

Систематичні спостереження за змінами, що

відомими предметами і поняттями (рід-вид);розрізняти протилежні за значенням поняття; **розрізняє** протилежні за значенням поняття; **за допомогою дорослого** називає дня тижня та послідовність місяців у році; встановлює зв'язки між змінами погоди в різні пори року та змінами в житті рослин, тварин і діяльності людей.

Розуміє та розповідає про послідовність зображених подій (Змалюнки).

відбуваються в житті рослин, тварин та діяльності людей (ігри, одяг дітей, заняття дорослих).

Встановлення зв'язку між змінами погоди і сезонними змінами в житті рослин, тварин і діяльності людей.

Розуміння послідовності зображених подій (3-4 малюнки).

Розуміння прихованого змісту сюжетних малюнків.

Розвиток довільної уваги. Розвиток довільної уваги відбувається під час формування знань про властивості предметів та їх розташування у просторі, у процесі розвитку логічного мислення. Навчати управляти власною увагою (постійно називати вголос те, що потрібно тримати в полі власної уваги, більше міркувати вголос, на протязі тривалого часу утримувати свою увагу на тих чи інших предметах та їх окремих деталях, властивостях).

Важливо розвивати мову та словниковий запас. Чим краще розвинена мова у дитини, чим вище рівень розвитку психічних процесів, тим раніше формується довільна увага.

Розвиток дрібної моторики рук

(*Вправи.* Виконання завдань з олівцем на папері («Як хлопчику дійти до будинку?», «Як по річці пливатиме кораблик?», «Покажи шлях зайчика» тощо; малювання узорів; перемальовування малюнків (за прикладом проби Н.Гуткіної)).

Виконує завдання з малювання узорів; перемальовування малюнків.

Другий рік навчання

Зміст корекційно-розвиткових занять	Очікувані результати корекційного розвитку учнів
Орієнтування у просторі Уміння визначати положення одного предмета відносно іншого, відносно самого учня в навколишньому оточенні (в класі, кімнаті, на	Учень/учениця Уміє: визначати положення одного предмета відносно

шкільному подвір'ї), на малюнках, таблицях
схемах.

Уміння знайти предмет за словесним описом його
положення в реальній дійсності і на малюнках,
схемах, таблицях.

Уміння розмістити предмет за завданням учителя.

Уміння розповісти про просторове розташування
предмета, вживаючи слова, що виражають
просторові відношення (прийменник в, на, біля,
під, за, перед, поміж, після; прислівники справа-
зліва, вліво-вправо, вгорі-внизу, справа-вліво та
ін.).

Уміння розповісти про зміну положення предмета,
відтворити по пам'яті взаємне розміщення
предметів.

Уміння скласти схему і розповісти про
розміщення предметів у класі, в кімнаті, у дворі,
на шкільному подвір'ї.

(Вправи з розрізнення правого і лівого боку
тіла людини. Визначення правого і лівого боків на
таблицях, схемах, малюнках; в знаходженні і
розміщенні предметів за словесним описом їх
положення в реальній дійсності і на схемах.

Складання схем, рисунків добре відомого шляху,
плану квартири, класу).

Знання та уміння розповідати про різні властивості навколишніх предметів.

Знайомство з матеріалами та їх
властивостями.

Матеріали (папір, дерево, скло, глина, гума,
пластмаса, метал), їх назви.

Властивості матеріалів: прозорість, твердість,
крихкість, м'якість та ін.. Порівняння матеріалів за
їх властивостями; предметів, виготовлених з
одного і того ж матеріалу.

Уміння добирати предмети, схожі із зразком за
матеріалом.

Уміння групувати різні предмети,
виготовлені з одного й того ж матеріалу. Уміння
виділяти в предметах частини, виготовлені з
однакових і різних матеріалів.

Уміння визначати матеріал, з якого
зроблений предмет.

(Вправи. Порівняння властивостей паперу й

іншого, відносно самого
учня в навколишньому
оточенні;

розмістити предмет за
завданням учителя;

визначати предмет за
категорією «попереду»,
«позаду», «справа»,

«зліва», «зверху»,
«знизу», «під», «між»,

«над» тощо; розповісти
про зміну положення

предмета, відтворити по
пам'яті взаємне

розміщення предметів;
скласти схему і

розповісти про
розміщення предметів.

Уміє: порівнювати

матеріали за їх

властивостями та

предмети виготовлені з

одного і того ж

матеріалу;

добирати предмети,

схожі із зразком за

матеріалом;

групувати різні

предмети виготовлені з

одного й того ж

матеріалу; виділяти в

предметах частини,

виготовлені з однакових

і різних матеріалів.

визначати матеріал, з

дерева (на прикладі паперового і дерев'яного куба) – міцність, вага, вплив вологи; скла і пластмаси (на прикладі скляного і пластмасового посуду) – прозорість, крихкість, вага; гуми і пластмаси (на прикладі гумової і пластмасової іграшок) – гнучкість, твердість, вага; глини і скла (на прикладі глиняної та скляної вазочок) – міцність, прозорість, твердість; пластмаси і металу (на прикладі іграшкових машин) – міцність, гнучкість, і вага.

Вправи в доборі предметів, схожих із зразком за матеріалом.

Розподіл предметів в категорії: паперові, дерев'яні, глиняні, пластмасові, металеві, іграшки, предмети для навчання та ін.).

Розвиток логічного мислення

Уміння знаходити однакові властивості або ознаки предметів.

(*Вправи.* Знаходження серед декількох однакових іграшок або предметів однакові).

Уміння знаходити відмінне у властивостях предметів.

(*Вправи.* На малюнках знаходження предметів, що відрізняється від решти. Чим відрізняється предмети? Порівняно з першим роком навчання кількість предметів збільшується).).

Уміння порівнювати предмети.

Порівнювати предмет, сюжетні малюки між собою, знаходити схоже і відмінне.

Порівняння з використанням наочності.

(*Вправи.* Знайти відмінності на малюнках: Чим відрізняються ляльки? Чим схожі?; Чим відрізняються садиби? Чим схожі?; Чим відрізняється осінній і зимовий ліс? Чим схожий? тощо). Порівняння на рівні уявлень. (Чим відрізняються, і чим схожі дуб і береза? Чим відрізняються, і чим схожі кіт і миша? тощо).

Уміння класифікувати предмети (знаходити спільну ознаку предметів і поєднувати їх в однорідну групу).

Називати предмети одним словом (посуд, іграшки, квіти, фрукти, меблі, овочі). Пояснити виконання. (Гра «Що зайве» Чому? Назвати відмінну ознаку; Як одним словом можна назвати решту

якого зроблений предмет;

порівнювати матеріали за їх властивостями.

Уміє: порівнювати предмети між собою, знаходити схоже і відмінне; класифікувати предмети (знаходити спільну ознаку предметів і поєднувати їх в однорідну групу); встановлювати відношення між предметами і поняттями (рід-вид;) розрізняти протилежні за значеннями поняття; ***називати:*** днітижня та місяці у році, дотримуючись їх послідовності.

За допомогою дорослогоробити спостереження тарозповідати

проявища природи в різні пори року та за зміни, що відбуваються в житті рослин, тварин та діяльності людей; встановлювати зв'язок між змінами погоди і

предметів? Чому?)

Уміння встановлювати відношення між предметами і поняттями (рід-вид)

(Даються питання, що включають родове (дерева, кущі, квіти, риби, птахи, комахи, звірі, тощо) і видові ознаки предметів (липа, калина, щука, синиця, муха, вовк тощо).

Уміння розрізняти протилежні за значенням поняття: (Гіркий - ...; злий - ...; боязливий -... ; веселий - ... та ін.).

Розвиток уявлення: «Що відбувається в природі в різні пори року».

Часові поняття: назва днів тижня та місяців у році, їх послідовність.

Спостереження за явищами природи в різні пори року та розповідь про них.

Систематичні спостереження за змінами, що відбуваються в житті рослин, тварин та діяльності людей (ігри, одяг дітей, заняття дорослих).

Встановлення зв'язку між змінами погоди кожної пори року і змінами в житті рослин, тварин і діяльності людей.

Розуміння послідовності зображених подій (4-5 малюнки).

Розуміння прихованого змісту сюжетних малюнків.

Увага. Розвиток довільної уваги.

Розширювати об'єм уваги (навчати утримувати кількість одночасно чітко усвідомлених об'єктів при сприйнятті);

розширювати здатність не відволікатись від мети, цілеспрямовано і активно аналізувати об'єкти, тримати зосередженість на об'єкті уваги;

розвивати здатність управляти власною увагою, переключати

увагу на інший вид діяльності;

контролювати часті переходи стану дітей від активності уваги до

повної пасивності (зміна складності завдання від складнішого до простішого, об'єму роботи, перехід від інтенсивної розумової напруги до іншого виду діяльності тощо).

Вчити зосереджуватися на завданнях навчального матеріалу та не реагувати на зовнішні подразники.

змінами в житті рослин, тварин і діяльності людей в різні пори року.

Розуміє та

розповідає послідовність зображених подій (3- 4 малюнки).

За допомогою дорослого розповідає про прихований зміст сюжетних малюнків.

Прагне зосереджувати увагу на основних ознаках притаманних певним предметам, об'єктам, явищам;

уміє контролювати свою увагу при складанні геометричних фігур і візерунків, при здійсненні аналізу форми, установленні симетричності,

тотожності частин конструйованих фігур, розташуванні конструкції на площині, об'єднанні частин

<p>(<i>Вправи</i> на переключення уваги з одного виду діяльності на інший).</p> <p>Розвиток довільної уваги відбувається під час виконання вправ на формування уміння орієнтуватися у просторі, логічного мислення; під час переказу вербальної інформації близько до тексту; називання вголос інструкції виконання завдання, повторення етапів виконання.</p> <p>Розвиток дрібної моторики рук <i>Вправи.</i> Малювання узорів; перемальовування малюнків за прикладом проби Н.Гуткіної).</p>	<p>конструкції в єдине ціле.</p> <p>Уміє: перемальовувати узор, малюнки.</p>
--	---

Третій рік навчання

Зміст корекційно-розвиткових занять	Очікувані результати корекційного розвитку учнів
<p>Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання</p> <p>Формування просторових уявлень та просторової орієнтації</p> <p>Уміння шляхом аналізу знаходити ідентичні форми. Уміння складати з деталей об'єкт за зразком. (<i>Вправи:</i> заповнення кількох різних за формою заглиблень у дошці відповідними фігурками, які треба скласти з двох частинок (різні модифікації дошки Сегена); Складання з деталей об'єктів за зразками з поступовим ускладненням самої фігури; складання з деталей об'єктів за зразками з поступовим ускладнення самої фігури з включенням як необхідних деталей так і зайвих).</p> <p>Розвиток логічного мислення (назмісті матеріалів навчальних предметів другого класу). Виділення ознак предметів. Впізнання предметів по заданих ознаках. Уміння виділяти суттєві властивості предметів. Порівняння двох і більше предметів. Класифікація предметів і явищ (засвоєння дії</p>	<p>Учень/учениця Уміє шляхом аналізу знаходити ідентичні форми; складати з деталей об'єкт за зразком.</p> <p>Уміє: в межах вивченого матеріалу з різних навчальних предметів виділяти ознаки об'єктів; за допомогою учителя виділяти суттєві</p>

класифікації (поділ предметів на класи, групи, виділенням в предметах тих чи інших ознак); правила класифікації.

Уміння складати словесну характеристику класів у вже готовій класифікації.

Уміння ділити об'єкти на класи відповідно до заданої основи.

Уміння давати визначення поняттям.

Формування уміння відносити об'єкти до родини (класу).

Увага. Розвиток довільної уваги.

Підвищувати концентрацію і стійкість уваги, вчити керувати увагою в умовах підвищених вимог до себе, подолання імпульсивності, характерної для затримки психічного розвитку.

Вчити вербально називати умови виконання завдання, визначати основні етапи переказу текстів, інформації.

Вчити свідомо спрямовувати увагу на певні об'єкти, тривалий час на них зосереджуватися, переборювати відволікання, переключати увагу на нові завдання та вміти розподіляти її.

Розвивати вибірковість і диференційованість довільної уваги (розрізняти суттєве і другорядне у навчальному матеріалі).

Вчити розподіляти увагу на зміст завдання, на свою поставу під час письма та на пояснення вчителя.

(Вправи з використанням наочності в процесі оволодіння новим матеріалом; на перехід зосередження учнів від конкретного матеріалу до узагальненого, абстрактного. Розвивати вміння легко уявляти, викликати мисленнєві образи предметів і явищ, зосереджуватися на них. Вправи на зосередження на об'єктах, даних не тільки наочно, а й уявно, мисленнєво. Вправи на знаходження добре відомих предметів в умовах,

властивості предметів; порівнювати двоє і більше предметів; класифікувати предмети; давати словесну характеристику класів у вже готовій класифікації;
уміє: ділити об'єкти на класи відповідно до заданої основи; використовувати засвоєнні поняття; відносити об'єкти до родини (класу).

Уміє: зосереджувати увагу на об'єктах, даних наочно; **намагається** зосереджувати увагу на об'єктах даних уявно, мисленнєво, називати їх.

Уміє: контролювати свою увагу при складанні геометричних фігур і візерунків, при здійсненні аналізу форми, установленні симетричності, тотожності частин конструйованих фігур, розташуванні конструкції на площині, об'єднанні частин конструкції в єдине ціле.

Прагне продуктивно використовувати своєю увагу в процесі виконання навчальних завдань.

<p>що відволікають. Вправи на розпізнавання предмета за істотними ознаками контуру, на знаходження однакових предметів зоровим зіставленням їх форми – розташуванням, розміром, кольором. Вправи на вибір маршруту на основі зорового зіставлення різних напрямів руху. Вправи на пошук виходу з лабіринтів. Використання спеціальних вправ та дидактичних ігор на спостережливість та розвиток уваги тощо).</p>	
--	--

Четвертий рік навчання.

Зміст корекційно-розвиткових занять	Очікувані результати корекційного розвитку учнів
<p style="text-align: center;">Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання</p> <p>Уміння сприймати сенсорні еталони, виділяти об'ємні предмети в макропросторі, співвідносити форми об'ємних предметів і задані еталони форми.</p> <p>Уміння розчленовувати складну форму на складові частини, співвідносити відстань, визначати місце розташування й взаємовідношення між об'єктами.</p> <p>(Вправи. Ознайомлення з деталями конструктора (кубик, цеглинка, брусок, трикутна призма), вчити розрізняти їх за формою і кольором на рівні зіставлення й пізнання. Учити простому аналізу споруд: виділяти форму, розмір, колір конструкторських деталей).</p> <p>Формування уявлення про протяжність предметів шляхом побудови доріжок різної довжини й ширини; уміння порівнювати предмети за довжиною і шириною. Збагачувати мовлення словосполученнями, наприклад: «доріжка червоного кольору довга (широка)», «доріжка зеленого кольору коротка (вузька)», «червона доріжка довша (ширша) за зелену», «зелена доріжка коротша (вужча) за червону».</p>	<p>Учень/учениця</p> <p>Уміє: сприймати сенсорні еталони, виділяти об'ємні предмети в макропросторі, співвідносити форми об'ємних предметів і задані еталони форми; порівнювати предмети за довжиною і шириною; виділяти функціональні частини у реальних предметах, визначати їх просторове взаєморозташування; добирати необхідні деталі відповідно до зразка.</p>

Конструкторські ігри «Збери за схемою» і «Нарисуй схему» [Барташнікова І.А., Барташніков О.О. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5-7 років. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 89 с.].

Розвиток логічного мислення

(наматеріалі навчальних предметів третього класу).

Виділення ознак предметів.

Уміння виділяти суттєві властивості предметів.

Порівняння предметів.

Класифікація предметів і явищ (засвоєння дії класифікації (поділ предметів на класи, групи, виділенням в предметах тих чи інших ознак); правила класифікації.

Уміння складати словесну характеристику класів у вже готовій класифікації.

Уміння ділити об'єкти на класи відповідно до заданої основи.

Уміння давати визначення поняттям.

Формування уміння відносити об'єкти до родини (класу).

Розвиток довільної уваги

Розвивати розуміння конкретної задачі виконуваної діяльності.

Тренувати довільну увагу (шляхом повторень і вправ) з метою виховання спостережливості у дітей.

Розвивати довільну увагу засобами навчальної гри, оскільки вона завжди має постановку задачі;

Тренувати увагу засобом відтворенням образу сприйнятого об'єкта.

(*Спеціальні вправи*, що тренують основні властивості уваги: обсяг, розподіл, концентрацію, стійкість і переключення. Використання вправ, на основі яких формується довільність уваги засобами розвитку волі та уважності як властивості особистості.

Уміє: наматеріалі навчальних предметів для третього класу виділяти ознаки предметів; виділяти суттєві властивості предметів; порівнювати предмети; класифікувати предмети і явища; ділити предмети на класи відповідно до заданої основи; давати визначення поняттям; відносити предмети до родини (класу).

Уміє: утримувати увагу на одному й тому ж завданні тривалий час; переключати увагу з одного об'єкта на інший, переходити від одного виду діяльності до іншого; підпорядковувати увагу вимогам діяльності.

<p>Вправи на утримання уваги на одному й тому ж завданні якнайдовше (стійкість і концентрація уваги). Вправи на перехід уваги з одного об'єкта на інший, переходити від одного виду діяльності до іншого (переключення уваги). Вправи на підпорядкування уваги вимогам діяльності (довільність уваги). Вправи на визначення в предметах і явищах малопомітних, але суттєвих ознак і властивостей (спостережливість). Вчити розподіляти увагу між двома різноспрямованими завданнями.</p>	
--	--

П'ятий рік навчання

Зміст корекційно-розвиткових занять	Очікувані результати корекційного розвитку учнів
<p style="text-align: center;">Розвиток наочно-образного мислення засобом конструювання</p> <p>Формувати вміння аналізувати об'єкт, виділяти в ньому основні частини й деталі, їх складові, визначати їх розміри, форму, просторові відношення й призначення.</p> <p>Учити аналізувати конструкторський зразок, співвідносити елементи зразка з частинами предмета, самостійно будувати за схемою.</p> <p>Навчати виділенню функціональних частин у реальних предметах, визначенню їх просторового взаєморозташування.</p> <p>Учити відтворювати споруду відповідно до зразка, визначати склад конструктивних деталей, особливості їх форми, розміру й розташування.</p> <p>Учити відтворювати в споруді знайомий предмет, знаходити його конструкторське рішення, планувати послідовність виконання дій з реалізації задуму конструкції.</p> <p>Навчати добирати необхідні деталі</p>	<p><i>Учень/учениця</i> <i>уміє:</i>сприймати сенсорні еталони, виділяти об'ємні предмети в макропросторі, співвідносити форми об'ємних предметів і задані еталони форми;порівнювати предмети за довжиною і шириною; виділяти функціональні частини у реальних предметах, визначати їх просторове взаєморозташування;відтворювати споруду відповідно до зразка, визначати склад конструкторських деталей, особливості їх форми, розміру й розташування; добирати необхідні деталі відповідно до зразка.</p>

відповідно до зразка.

Добиватися точного з'єднання конструкторських деталей при відтворенні споруди.

(*Конструкторські ігри* «Місто майстрів», «Будинки для гостей з іншої планети», «Виставка машин», «Палац для казкових героїв», «Мости», «Морська подорож», «Лист з Квіткового міста», «Гра в чарівників», [Тарловская Н.Ф., Топоркова Л.А. Обучение детей дошкольного возраста конструированию и ручному труду: Кн. для воспитателей дет. сада и родителей. – М.: Просвещение; Владос, 1994. – 216 с.]

Розвиток логічного мислення

(на матеріалі навчальних предметів четвертого класу).

Виділення ознак предметів.

Впізнання предметів по заданих ознаках.

Уміння виділяти суттєві властивості предметів.

Порівняння двох і більше предметів.

Класифікація предметів і явищ (засвоєння дії класифікації (поділ предметів на класи, групи виділенням в предметах тих чи інших ознак); правила класифікації.

Уміння складати словесну характеристику класів у вже готовій класифікації.

Уміння ділити об'єкти на класи відповідно до заданої основи.

Уміння давати визначення поняттям.

Формування уміння відносити об'єкти до родини (класу).

Розвиток довільної уваги

Розвивати довільну увагу з максимальною опорою на активну мислительну діяльність дітей.

Розвивати вміння уважно сприймати навчальні вимоги та нову інформацію

Уміє: на матеріалі навчальних предметів Природознавство, Математика для четвертого класу виділяти ознаки предметів; виділяти суттєві властивості предметів; порівнювати предмети, явища; класифікувати предмети і явища; ділити об'єкти на класи відповідно до заданої основи; давати визначення поняттям; відносити об'єкти до родини (класу).

Уміє: концентрувати увагу тривалий час на конкретному предметі, завданні, керувати увагою в нових умовах виконання; зосереджуватися на об'єктах, даних уявно, мисленнєво, словесно, називати їх основні властивості; переключати та розподіляти увагу, контролювати її під час переключення на інший вид діяльності; визначати під час засвоєння нової інформації суттєві та другорядні моменти.

Розвивати увагу під час навчальної діяльності, як засобу формування контрольної функції, тобто здатності контролювати свої дії і вчинки, перевіряти результати своєї діяльності.

Поступово і наполегливо розвивати прагнення домагатися мети, неодмінно зробити намічене;

Формувати властивості уваги учнів на уроці і на цій основі поступово розвивати довільну увагу, формувати уважність як рису особистості.

(Вправи на уважність, (знайди зайве, найкоротше слово, найдовше, слова, що означають назви рослин тощо). Вправи на тренування зорової пам'яті відтворенням образу сприйнятого об'єкта, що сприяє розвитку уваги. Вправи на спостережливість і подальше відтворення. Вправи на складання візерунка з пам'яті за зразком. Вправи на розрізнення геометричних візерунків у складних комбінаціях. Вправи типу «Доповни відповідь»; «Поправ товариша»; «Хто скаже коротше і точніше?»; «Наведи приклад» тощо).

Рекомендована література

1. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей./ Под ред. Лебединской К.С. – М.: Педагогика, 1982. – 128с.
2. Барташнікова І.А., Барташніков О.О. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5-7 років. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 89 с.]
- 3.Блинова Л.Н. Диагностика и коррекция в образовании детей с задержкой психического развития. – М.: Академия, 2001. – 136 с.
4. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. /Стадненко Н.М. та ін. «Абетка» м. Кам'янець-Подільський, 1998. – 144 с.
- 5.Нікітін Б.П. Сходинки творчості або розвиваючі ігри. – К.: Рад. шк., 1991. – 144 с.
6. Никишина В.Б. Практическая психология в работе с детьми с задержкой психического развития. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 128 с.
6. Овчарова Р.В. Практическая психология в начальной школе. –М.: ТЦ Сфера, 2002.-240 с.
7. Психология детей с задержкой психического развития. Хрестоматия: Учебное пособие для студентов факультетов психологии. – СПб.: Речь, 2003. – 432 с.
8. Сак Т.В. Особлива дитина: від народження до 6 років: Поради батькам. _ К.: Літера ЛТД, 2008.- 144с.
9. Тарловская Н.Ф., Топоркова Л.А. Обучение детей дошкольного возраста конструированию и ручному труду: Кн. для воспитателей дет. сада и родителей. – М.: Просвещение; Владос, 1994. – 216 с.

10.ТихомироваЛ.Ф., Л.Ф.Басов А.В. Развитие логического мышления детей.- Ярославль: ТОО «Гринго», 1995.- 240 с.